

Підтримка рідної мови на уроках інформатики в школах і класах із кримськотатарською мовою навчання

Критична ситуація з багатовіковими письмовими традиціями кримськотатарської мови є наслідком геноциду і трагедії кримськотатарського народу. Проблеми мовного виховання, навчання підростаючого покоління рідною мовою, підготовка високопрофесійних кадрів у даний час є надзвичайно важливими, без їх вирішення немислиме відродження мови і національної культури.

Відповідно до діючого законодавства України, навчання дітей рідною кримськотатарською мовою є невід'ємним правом кримських татар. Без сумніву, гуманна роль у справі відродження і розвитку навчання рідною мовою, що у даний час узяла на себе Україна, створюючи для цього відповідне правове поле, позитивно відобразиться в історії людства.

Мовна політика завжди була найважливішою складовою частиною національної політики будь-якої держави. Безумовно, проведення її вимагає чималих витрат. Але, як показує практика мовного будівництва у світі, ці витрати компенсуються з надлишком. Відновлення відповідного статусу, посилене сприяння відродженню і розвитку кримськотатарської мови в Автономній Республіці Крим дозволить не тільки зберегти для людства кримськотатарську мову і пов'язану з нею багатовікову культуру, але знайти кримським татарам почуття національного достоїнства. Тому відкриття шкіл із кримськотатарською мовою навчання в Криму сьогодні досить актуальне. Кожна дитина має право бути вихована у своїх національних традиціях.

85% дітей кримських татар вчать у школах з російською мовою навчання, де кримськотатарська мова не запроваджується в навчальні плани, як обов'язковий предмет і вивчається факультативно. В даний час у Криму функціонують лише 10 шкіл, у яких практикується двомовність, а саме, навчання ведеться двома мовами: кримськотатарською і російською.

У цих школах і класах прагнуть не тільки до відродження рідної мови, а також використовують сучасні технології навчання, щоб підвищити ефективність засвоєння знань. Відповідно зростає використання комп'ютерної техніки в процесі навчання. У цій ситуації необхідно приділяти особливу увагу викладанню основ інформатики, сприяти формуванню не тільки інформаційної культури учнів, але і відродженню мови. У зв'язку з цим виникає необхідність в учбово-методичних посібниках та підручниках, написаних рідною мовою, термінологічних словниках, сучасній адаптації навчального матеріалу до вимог, пропонованих до навчальних процесів і відповідної специфіки навчального закладу. Тобто, виникає необхідність у модернізації навчальної діяльності на уроках інформатики, що охопила б всі актуальні для вивчення школярами теми, відповідала б їх інформаційним потребам, у достатній мірі відображала б міжпредметні зв'язки, сприяла б розвитку логічного мислення і формуванню навичок мови, служила б базою для продовження освіти.

Тісне співробітництво кафедри інформатики з кафедрою кримськотатарської мови і літератури Кримського державного індустріально-педагогічного інституту дозволили розробити уроки інформатики для 6-го класу. На кожному уроці інформатики учням пропонуються завдання з рідної мови. Крім того, розроблений зошит на друкованій основі, а також глосарій спеціальних термінів з інформатики.

Як приклад пропонуємо урок інформатики в 6-ому класі з кримськотатарською мовою навчання:

Урок №1.

Тема: „Комп'ютери в нашому житті”

Мета уроку: Познайомити учнів з новим предметом. Розглянути основні сфери застосування комп'ютера. Познайомити учнів із правилами техніки безпеки в кабінеті інформатики.

Зміст нового матеріалу: Правила поведінки в комп'ютерному класі. Техніка безпеки. Основні області застосування комп'ютерів.

Хід уроку.

I. *Знайомство з класом.*

II. *Поняття предмета інформатики.*

Учитель розповідає про те, чим діти будуть займатися на уроках інформатики.

III. *Комп'ютери в нашому житті.*

Вчитель обговорює з дітьми наступні питання:

- 1) У кого вдома є комп'ютер?
- 2) Чи працювали ви раніше з комп'ютером?
- 3) Які назви комп'ютерів ви знаєте?
- 4) Чи знаєте ви, як називаються комп'ютери, що є в нашому класі?
- 5) Де і як людина використовує комп'ютер?

Якщо є можливість, то треба продемонструвати, що можна зробити за допомогою комп'ютера, показавши приклади роботи з текстом, графікою, навчальними програмами.

IV. *Правила поведінки в комп'ютерному класі і техніка безпеки на уроках.*

1. У кабінет інформатики можна входити тільки в змінному взутті, чистому одязі.
2. Спокійно заходьте у кабінет і сідайте на своє місце.
3. Починайте роботу за вказівкою вчителя.
4. З появою диму, запаху гару:
 - негайно припиніть роботу;
 - вимкніть комп'ютер;
 - повідомте про те, що трапилося, вчителя чи лаборанта;
5. У кабінеті інформатики забороняється:
 - торкати сполучні проводи;
 - доторкатися до тильної сторони всіх пристроїв;
 - класти речі на апаратуру;
 - вмикати і вимикати електричний щит;
 - особисто усувати будь-які несправності.
6. Дотримуйте відстані до екрана монітора не менше 50 см.
7. Робоче місце повинне бути чисто прибрано і акуратне.

1. Комп'ютер сыныфында темиз урба ве аякъапларнен кирильмемедир.
2. Сыныфкъа ашыкъмадан кирип, ерли-еринъизге отурынъыз.
3. Ишинъизни ялынъыз компьютер башында оджа изин берген сонъ башланъыз.
4. Тютюн, янгъын къокъусыны дуйгъан сонъ:
 - шу дакъкъа ишни токътатынъыз;
 - компьютерни сендюрюнъиз;
 - оджагъа я лаборанткъа хабер этинъиз.
5. Комп'ютер сыныфында ашагъыдаки арекетлер ясакътыр:
 - електрик тельчиклерини тиймек;
 - компьютернинъ аркъа тарафыны къарыштырмакъ;
 - компьютернинъ устуне шейлеринъизни къоймакъ;
 - озъ башына компьютерни тамир этмек
6. Мониторгъа къадар месафе 50 сантиметирден эксек олмамалы.
7. Чалышкъан еринъизни темизликте тутмакъ керексинъиз.

Учитель докладно обговорюе з дѣтьми кожен пункт правил. Мова повинна йти про дисциплінованість на уроці.

V. Закріплення матеріалу.

Учні одержують наступне завдання: Бильмезогъланынынъ хаталарыны тапынъыз.

Масал

Тенефюсте Бильмезогълан кирли аякъапларнен информатика сыныфына джувурып кирди ве чантасыны компьютер масасына атты. Оджа оны тазирледи. Лякин, Бильмезогълан къулакъ асмайып компьютерни изинсиз ачты ве чалышмагъа башлады. Иши кетмей эди. Бильмезогълан компьютерни тамир этеджек олды: базы тельчиклерини чыкъарды ве бутюн дѣгмелерини басып чыкъты. Бирден бир шей тютемеге башлады. Бильмезогълан бир шише сув алып, янгъынны сендюрмеге тутунды.

VI. Домашне завдання.

1. Вивчіть правила техніки безпеки, підготуйте короткі повідомлення про застосування комп'ютерів, використовуючи статті з газет і журналів.
2. Бильмезогъланнынъ хаталарыны тапып дефтерге язынъыз.

У зошитах на друкованій основі коротко подано теоретичний матеріал, завдання додому, наведено словник використовуваних термінів.

Зошит на друкованій основі.

Урок №1.

Тема: „Комп'ютери в нашому житті”.

Правила поведінки в комп'ютерному класі і техніка безпеки на уроках

1. У кабінет інформатики можна входити тільки в змінному взутті, чистому одязі. 2. Спокійно заходьте в кабінет і сідайте на своє місце. 3. Починайте роботу за вказівкою вчителя.	1. Комп'ютер сыныфында темиз урба ве аякъапларнен кирильмемедир. 2. Сыныфкъа ашыкъмадан кирип, ерли-еринъизге отурунъыз. 3. Ишинъизни ялынъыз комп'ютер башында оджа

4. З появою диму, запаху гару:
негайно припиніть роботу;
вимкніть комп'ютер;
повідомте про те, що трапилося, вчителя чи лаборанта;
5. У кабінеті інформатики забороняється:
торкати сполучні проводи;
доторкатися до тильної сторони всіх пристроїв;
класти речі на апаратуру;
вмикати і вимикати електричний щит;
самим усувати будь-які несправності.
6. Дотримуйте відстані до екрана монітора не менше 50 см.
7. Робоче місце повинно бути чисто прибрано і акуратне.

- изин берген сонъ
башланъыз.
4. Тютюн, янгъын къокъусыни дуйгъансонъ:
шу дакъкъа ишни токътатынъыз;
компьютерни сендюрюнъыз;
оджагъа я так лаборанткъа хабер этинъыз.
 5. Комп'ютер сыныфында ашагъыдаки арекетлер ясакътыр:
електрик тельчиклерини тиймек;
компьютернинъ аркъа тарафыны къарыштырмакъ;
компьютернинъ устюне шейлериниызни къоймакъ;
озь башына компьютерни тамир этмек
 6. Мониторгъа къадар месафе 50 сантиметирден эксек олмамалы.
 7. Чалышкъан еринъизни темизликте тутмакъ керексинъыз.

Масал

Тенефюсте Бильмезогълан кирли аякъкъапларнен информатика сыныфына джувурып кирди ве чантасыны компьютер масасына атты. Оджа оны тазирледи. Лякин, Бильмезогълан къулакъ асмайып компьютерни изинсиз ачты ве чалышмагъа башлады. Иши кетмей эди. Бильмезогълан компьютерни тамир этеджек олды: базы тельчиклерини чыкъарды ве бутюн дѣгмелерини басып чыкъты. Бирден бир шей тютемеге башлады. Бильмезогълан бир шише сув алып, янгъынны сѣндюрмеге тутунды.

Вазифе

Бильмезогъланнинъ хаталарыны тапып язынъыз.

Лугъат

Комп'ютер – бильгисаяр
Комп'ютерний клас – комп'ютер сыныфы

Висновок

Розроблені уроки інформатики з підтримкою мови – це перша методична робота в Криму, адресована вчителям національних шкіл, що допоможе індивідуалізації навчання, буде сприяти активізації розумової діяльності, прищеплюванню інтересу до навчальної діяльності і рідної мови, а також збагаченню словникового запасу школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жалдак М.І. Яким бути шкільному курсу "Основи інформатики". Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1998, № 1.– С.3-8.
2. Бокова. Т.Б., Иванов И.А. Уроки информатики и информационных технологий в V классе // Информатика и образование. 2000 г., №2, №3, №4.
3. Составитель Касич-Харахады С.И. – Кенджемрге окъунъыз.– Тернополь, 1994.